

KRZYSZTOF CICHEŃSKI

Krzysztof Cicheński (1986) jest twórcą interdyscyplinarnym, niezależnym producentem i wykładowcą akademickim (obecnie Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu). Pracuje jako reżyser operowy, dramaturg i librecista, projektuje zdarzenia z pogranicza działań przestrzennych, sound artu i performansu (m.in. instalacje operowe). Autor scenografii i muzyki, poeta i teatrolog.

W latach 2005-2018 Cicheński prowadził Teatr Automat – niezależną grupę artystyczną. Od 2014 roku współpracował m. in. z Teatrem Wielkim im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu, Warszawską Operą Kameralną, Teatrem Narodowym w Rijece, Muzycznym Biennale w Zagrzebiu, Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu, reżyserując opery, zwłaszcza współczesne.

Od 2020 roku Cicheński tworzy interdyscyplinarne projekty operowe. W Operze Poznańskiej powstały instalacja „Izolacja: Carmen / Don Giovanni / Don Pasquale”, spektakl „Don Pasquale” na podstawie opery Donizettiego oraz instalacja „Carmen. Toujours la mort” z muzyką G. Bizeta i T. Rozynek. W 2022 r., w ramach programu Placówka w Instytucie Teatralnym im. Z. Raszewskiego w Warszawie, twórca zrealizował projekt badawczo-artystyczny „Młyn Djabelski. Biografia dzieła zapomnianego”, a w 2023. sound artowe instalacje „Callar y quemarse” i „PEJZAŻ (...when meadow, grove, and stream...)”.

Stypendysta Marszałka Województwa Wielkopolskiego 2013 (spektakl „Egzorcyci i terapeuci” Teatr Automat) oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w latach 2020 (libretto „Orfeo/New Opera Experiment”) i 2024 (projekt „Ghosting/Dziady”).

OBSZAR AKTUALNYCH ZAINTERESOWAŃ TWÓRCZYCH I MOTYWACJA DO WZIĘCIA UDZIAŁU W NABORZE

Polem, w którym najpełniej realizują się moje projekty artystyczne, jest zetknięcie sztuk performatywnych, wizualnych, działań przestrzennych, muzyki i dźwięku oraz narracji. Podziały instytucjonalne (opera, teatr, galeria) i akademickie (sztuki plastyczne, teatralne, muzyczne), w których funkcjonuję, utrudniają tę interdyscyplinarność. Dlatego szczególnie cenne są dla mnie takie inicjatywy, jak „Otwieramy się. Open Call”, deklarujące otwartość i brak ograniczeń formalnych. To stało się główną motywacją dla złożenia propozycji *OUTSIDE*. Myślę o tym projekcie jako o działaniu badawczo-artystycznym, które może rozwijać się w czasie – z jednej strony nie godząc się na wielokrotne powtarzanie tego samego, z drugiej, by nie poprzestać na jednorazowej prezentacji skończonego dzieła. Jego idea jest responsywna, rozwija się, angażuje publiczność, jest otwarta na zmienność, skłania do refleksji i być może działania. Celem jest próba intelektualno-afektywnego zaangażowania, wykreowanie doświadczenia, będącego wynikiem opowieści i wrażenia zmysłowego. „Bycie w krajobrazie” stanowi alternatywny punkt wyjścia dla refleksji nad ważnymi problemami relacji człowieka z naturą, które w dominujących dyskursach zyskują poziom ogólności powodującej polityczną i społeczną obojętność bądź psychiczny i intelektualny paraliż.

Głównym aspektem badawczym proponowanej realizacji była początkowo analiza pejzażu jako formy artystycznej. W trakcie pracy nad performansem i dzięki feedbackowi ze strony publiczności podczas prezentacji w poznańskim CK ZAMEK, projekt ujawnił swój nowy potencjał, krytyczny wobec rzeczywistości i postaw ludzi jako wspólnoty i jednostek. Inspiracje, które dodatkowo zebrałem podczas podróży do Stanów Zjednoczonych w 2023 roku, obserwując wpisane w każdy skrawek ziemi ślady katastrofy humanitarnej, jaką jest w tym kraju kryzys bezdomności, wpłynęły na próby do pierwszego pokazu, choć wówczas nie wybrzmiały w pełni. Dlatego uznałem, że warto rozwijać te wątki, testować podjęte już działania i dalej inicjować dyskusje i reakcje – warunki naboru zdają się sprzyjać właśnie takiemu procesualnemu podejściu, możliwości kontynuacji pracy nad ideą i myśleniu, że prezentacja nie jest jej zwieńczeniem, ale kolejnym etapem. Ponadto CSW Zamek Ujazdowski może być odpowiednim miejscem dla eksplorowania możliwości śpiewu i jego interakcji z przestrzenią i publicznością (usytuowaną w alternatywnym, uczestniczącym układzie, jaki proponuje forma instalacji). Cieleśność głosu traktuję jako eksperyment sound artowy, uwalniający od przyzwyczajen odbiorczych charakterystycznych dla opery.

Pejzaż (...when meadow, grove, and stream...)

realizacja interdyscyplinarna

Centrum Kultury Zamek w Poznaniu, 2023

PEJZAŻ (...when meadow, grove, and stream...) to realizacja interdyscyplinarna, składająca się z sound artu, instalacji, śpiewu, performansu i poezji, która krzyżuje różne doświadczenia kontemplacji krajobrazu i bycia w krajobrazie. Punktem wyjścia jest pejzaż, jako gatunek malarski - kojące, realistyczne i akademickie reprezentacje natury, romantyczne i ekspresjonistyczne projekcje niespokojnych stanów świadomości na otoczenie czy katastroficzne i post-apokaliptyczne wizje zdegradowanej planety. Tytuł projektu to fragment pierwszego wersu ody Williama Wordswortha (*Przecucia nieśmiertelności czerpane ze wspomnień o wczesnym dzieciństwie*), jednego z kilkunastu poematów, których fragmenty, zapisane w formie graficznej partytury, stanowią podstawę dla częściowo improwizowanych partii wokalnych. Instalacja, konceptualnie ujmująca w ramę wycinek krajobrazu, inspirowana dramaturgią Gertrudy Stein i jej ideą landscape play, zawiera w sobie potencjalne historie, które można odczytać, choć nikt ich nie opowiada. Całość spaja czterokanałowa kompozycja z nakładających się na siebie pejzaży akustycznych - nagrań terenowych (field recordings), które atakują afabularną, nielinearną symultanicznością zapisanych w dźwiękach zdarzeń, dziejących się w przestrzeni.

Pejzaż (...when meadow, grove, and stream...)
realizacja interdyscyplinarna

koncepcja, sound art, instalacja, dramaturgia: Krzysztof Cicheński
śpiew, performans: Maria Antkowiak-Świątek

premiera: 17.09.2023, Poznań
Centrum Kultury Zamek

Projekt dofinansowany ze środków Subwencji 2023 na Utrzymanie i Rozwój
Potencjału Badawczego Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny
Abakanowicz w Poznaniu (Wydział Architektury Wnętrz i Scenografii).

Wydarzenie w ramach 108 edycji cyklu „Moja Muzyka” Centrum Kultury Zamek.

Callar y quemarse
instalacja przestrzenno-dźwiękowa
Republika Sztuki Tłusta Langusta, Poznań, 2023

Cal/ary quemarse (*Zamknij się i słoń*) to instalacja przestrzenno-dźwiękowa inspirowana sztuką Federica Garcii Lorki *Krwawe gody* (*Bodas de sangre*). Rzeczywistość przedstawiona w dramacie nakłada się na czasy, w których żył i tworzył Lorka - lata trzydzieste w Hiszpanii, gdy do władzy doszli faszyści. Okoliczności tragicznej śmierci, wieńczącej krótkie życie poety mogą być kluczem do zrozumienia jego artystycznego świata, w którym pragnienie walczy z moralnością, a zakazana miłość (nie tylko heteroseksualna) niszczy jednostki i destrukcyjnie wpływa na społeczeństwo, piętnując wolność, odmienność i śniezależność.

Pokazy w języku hiszpańskim, z polskimi i angielskimi napisami.

Cal/ary quemarse
instalacja przestrzenno-dźwiękowa

Lidia Gómez Herrera: dramaturgia, głos Narratorki
Krzysztof Cicheński: scenografia, muzyka, światła
Julia Kosek: wideo
Carla Tejedor Corredera: głos Księżycy
Juan Martín Delgado Vie: głos Federica

premiera: 10.06.2023, Poznań
Republika Sztuki Tłusta Langusta

Instalacja pokazywana również w ramach MALTA FESTIVAL POZNAŃ 2023
(POZNAŃ NA MALCIE)

Młyn Djabelski. Biografia dzieła zapomnianego
projekt zrealizowany został w ramach VII edycji programu „Placówka”
Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, 2022

Biografia dzieła zapomnianego odwraca hierarchię opowiadania o życiu - dzieło nie zawiera się w karierze twórcy, jego kształt nie wynika z konkretnych doświadczeń jednostki. *Młyn Djabelski*, opera filmowa Ludomira Różyckiego, której premiera odbyła się w 1931 roku w Poznaniu, niczym Zeitoper, oddaje aktualny kontekst społeczny i opisuje Nowego Człowieka, wrzniętego marzeniami, cierpieniem i formą rozrywki, którą preferuje. To zapomniane dziś dzieło stanowi nowoczesny - futurystyczny i futurologiczny - komentarz do rzeczywistości dwudziestolecia międzywojennego, w której kapitalizm, industrializacja i informacja mają zasadniczy wpływ na życie jednostki i społeczeństwa, a także na kulturę i sztukę. Opowiada o Ulicy, Miłości, Rozkoszy, Sławie i Wyzwoleniu (tytuły kolejnych aktów *Młyna*) oraz o ludziach, których życie zmontowane jest z kadrów, urwanych sekwencji i niespełnionych marzeń. W libretcie pojawia się ponadto postać Kompozytora, którego pomysły i ambicje wykraczają dalece poza znaną dziś twórczość samego Różyckiego (prowokując anty-biograficzne pytania kim nie był, kim nie stał się ten artysta). Diabelski młyn jako metafora rozpędzonej, uzależnionej od technologii, chaotycznej codzienności określa na poziomie uniwersalnym pewne warunki egzystencji, które dziś jeszcze bardziej definiują rzeczywistość, a wraz z nią możliwość i formę artystycznej ekspresji.

Twórcy proponują miks instalacji operowej, soundartowego mockumentu, martwej natury, videoartu, zwiedzania z oprowadzaniem i wykładu performatywnego w estetyce vintage-minimal-kampowej, który jest wynikiem śledztwa, mającego na celu ustalenie statusu ontologicznego *Młyna Djabelskiego* (czy istnieje? w jakiej formie?) - dzieła kontrowersyjnego, odrzuconego, zaginionego, a później odnalezionego i wreszcie zapomnianego. Projekt ma charakter badawczo artystyczny (artistic research) - pracę nad spektaklem poprzedza kwerenda materiałów, które pozwoliły twórcom wyobrazić sobie prawdopodobny kształt artystyczny opery. Jednak granica pomiędzy możliwym do zbadania faktem historycznym a domysłem i kreacją artystyczną, inspirowaną tym badaniem, nie jest wyraźnie zaznaczona. Dzieło Różyckiego staje się pretekstem do teastowania form i motywów, eksperymentowania z gatunkiem teatru muzycznego, powoływania do scenicznego życia postaci i demonów. To od publiczności zależy, czy w historię i aktualność tej opery/o tej operze uwierzyć czy potraktować z podejrzliwością.

Młyn Djabelski. Biografia dzieła zapomnianego

scenariusz: kreacja zbiorowa
reżyseria, scenografia, reżyseria światła: Krzysztof Cicheński
kostiumy, video: Julia Kosek
muzyka: Krzysztof Cicheński, Hubert Walawski, Ludomir Różycki
występuje: Hubert Walawski

premiera: 28.05.2022, Warszawa

Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego

Projekt zrealizowany został w ramach VII edycji programu „Placówka” Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie

Reżyseria i dramaturgia instalacji operowej/opery
Carmen. Toujours la mort, Georges Bizet/Teoniki Rożynek
Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki, Aula Artis
Poznań, 2021

Instalacja operowa

W spektaklu wykorzystano fragmenty opery G. Bizeta *Carmen* w opracowaniu Daniela Jamesa, kompozycję Teoniki Rozynek *the end - drugi finał carmen* na orkiestrę, taśmę i głosy oraz *intermezzi 1-6*, a także cytaty z książki *Wiek męski* Michela Leirisa w tłumaczeniu Jana i Teresy Błońskich (Gdańsk 2016), cytaty z eseju *Wiek męski Michela Leirisa* Susan Sontag w tłumaczeniu Małgorzaty Pasickiej (Kraków 2017).

tłumaczenie libretta z języka francuskiego: Krzysztof Cicheński

Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu

Aula Artis - Kutrzeby 10, 61-719 Poznań

Premiera: 14.11.2021

... ocalić by mnie mogła tylko jakaś żarliwość, ale temu światu, niestety, brakowało czegośkolwiek, dla czego gotów byłbym umrzeć... pisał Michel Leiris w *Wiek męskim*, zawiedziony, że dorosłe życie w niczym nie przypomina tego, jakie wiodą postaci największych, klasycznych oper. *Carmen. Toujours la mort* to spektakl-instalacja, w którym główna bohaterka, wychodząc z podobnego przeświadczenia, przeistacza się w najsłynniejszą, ikoniczną kobietę kultury europejskiej. Jej metamorfoza jest aktem niemalże rytualnym, performansem przywracającym życiu godność, a umieraniu zadowalający sens. W obliczu śmierci, którą zapowiadają nie tylko karty, ale być może także nieuleczalna choroba, złe samopoczucie, niepokojące osłabienie czy lęk i depresja lub po prostu codzienność, z każdą chwilą zabierająca część życia, wejście w rolę Carmen może stanowić ocalającą żarliwość lub choćby kojącą iluzję.

kierownictwo muzyczne: Grzegorz Wierus
reżyseria i dramaturgia: Krzysztof Cicheński
scenografia i kostiumy: Julia Kosek
choreografia: Diana Cristescu
reżyseria światła: Wiktor Kuźma
zdjęcia: Michał Leśkiewicz
asystent dyrygenta: Wiktor Kozłowski
inspicjentka: Wiesława Wiza

Obsada

CARMEN: Magdalena Wilczyńska-Goś

CHÓR MĘŻCZYZN: Piotr Friebe, Piotr Kalina, Mateusz Ługowski, Tomasz Mazur, Bartłomiej Szczeszek, Jaromir Trafankowski

BYK: Diana Cristescu

ŻOŁNIERZ: Arkadiusz Gumny

TORREADOR: Andrzej Płatek

PIEŁĘGNIARKA: Katarzyna Ufir

Wykonawcy: Orkiestra kameralna Teatru Wielkiego w Poznaniu